

I. DIO: MJESEČNA TEMA

Tema 10: Drama ateističkog humanizma (EN 55-58)

Autor sažetaka i komentara: Ewald Kreuzer, FSR

U sljedećim se izvadcima iz "Evangelii nuntiandi" papa Pavao VI usmjerio na nove oblike ateizma i sekularizma. On razlikuje pojmove "sekularizam" i "sekularizacija". Za nas je osobito važno razumjeti tu razliku budući da pojam "sekularan" ("svjetovni", op.prev.) postoji i u nazivu našeg Reda (Franjevački svjetovni red, u eng. Secular Franciscan Order; op.prev.). Ova analiza koju je napravio Sveti Otac također nam pomaže razumjeti naš poseban poziv i poslanje koje imamo kao svjetovni franjevci. To će biti važna tema na Generalnom kapitulu koji se ovaj mjesec održava u Sao Paulu u Brazilu.

55. Drama ateističkog humanizma. [...] S duhovne točke gledišta, čini se da je moderan svijet zauvijek uronjen u ono što je suvremeni autor nazvao "dramom ateističkog humanizma." [usp. Henri de Lubac, *Le drame de l'humanisme athée*, Paris 1945] S jedne strane, u samom srcu suvremenog svijeta pojedinac nužno mora primijetiti fenomen koji je postao najupečatljivijim obilježjem toga svijeta: sekularizam. Ne govorimo ovdje o **sekularizaciji**, koja je zaslužno postignuće, samo po sebi pravedno i legitimno te nipošto nekompatibilno s vjerom ili religijom. Sekularizacija otkriva u stvaranju, u svakoj stvari i u svakoj pojavi u svemiru zakone koji njima upravljaju određenom autonomijom, ali s unutarnjim uvjerenjem kako je te zakone postavio Stvoritelj. Slijedom toga, posljednji je Koncil potvrdio legitimnu autonomiju kulture, a posebno znanosti. [usp. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et Spes*, 59] Ovdje mislimo na pravi **sekularizam**: koncept prema kojem svijet sam sebe objašnjava, bez ikakve potrebe za obraćanjem Bogu, koji onda postaje suvišan teret. Ta vrsta sekularizma, želeći naglasiti čovjekovu moć, vodi prema djelovanju bez Boga te čak prema negiranju Njega. Čini se da novi oblici ateizma proizlaze odatle: ateizam kojem je čovjek u središtu, ne više apstraktan ili metafizički već pragmatičan, sistematičan i militantan. Svakodnevno možemo vidjeti kako ruku pod ruku s tim ateističkim sekularizmom dolaze, u različitim oblicima, potrošačko društvo, potraga za užicima kao najviša vrijednost, želja za moći i dominacijom te diskriminacije svih vrsta: nehumana nastojanja ovog "humanizma". S druge strane, u istom tom suvremenom svijetu, paradoksalno, nemoguće je poricati postojanje uporišta u kršćanstvu te evanđeoskih vrijednosti, barem u obliku osjećaja praznine ili nostalgije za istima. Ne bi bilo pretjerano reći kako svijet na snažan i tragičan način vapi za evangelizacijom.

56. Ne-praktični kršćani. Danas postoji velik broj krštenih ljudi koji se uglavnom nisu formalno odrekli krštenja, ali koji su potpuno indiferentni prema njemu i koji ne žive u skladu s njime. [...] Često je to posljedica "iskorijenjivanja" tipičnog za naše vrijeme. To također proizlazi i iz činjenice da kršćani žive kraj onih koji ne vjeruju te su neprekidno i pod njihovim utjecajem. Nadalje, današnji ne-praktični kršćani, mnogo više nego oni iz prošlih razdoblja, nastoje objasniti i opravdati svoj položaj navodeći unutarnju religioznost, osobnu nezavisnost i autentičnost. Tako s jedne strane imamo ateiste i nevjernike, s druge strane one koji ne prakticiraju vjeru, a obje grupe pružaju zamjetan otpor evangelizaciji. [...] Ateistički sekularizam i odsutstvo religiozne prakse mogu se naći među mladima i među odraslima, među onima koji vode društvo kao i među običnim ljudima, na svim razinama obrazovanja te u svim Crkvama, bilo starijima bilo novijima. Crkvena evangelizacijska nastojanja ne smiju ignorirati ova dva svijeta, niti zastati pred njima, potrebno je neprestano tražiti prikladna sredstva i jezik kojim bi se njima moglo predstaviti, ili predstavljati, Božju objavu i vjeru u Isusa Krista.

57. Dužnost Crkve. Poput Krista za vrijeme njegova propovijedanja, poput Dvanaestorice na duhovsko jutro, Crkva također pred sobom vidi veliko mnoštvo ljudi koji trebaju Evanđelje i imaju pravo na njega, zbog Boga "koji hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine." (1 Tim 2,4) Crkva je duboko svjesna svoje dužnosti da **propovijeda spasenje svima**. Znajući kako poruka Evanđelja nije rezervirana za malu skupinu privilegiranih ili izabranih, nego je namijenjena svakome, Crkva dijeli Kristovu bol i način gledanja na lutajuće i iscrpljeno mnoštvo kao na "ovce bez pastira" te često ponavlja Kristove riječi: "Žao mi je naroda." (Mt 9,36; 15,32) Ali Crkva je također svjesna da ako želi da propovijedanje Evanđelja bude učinkovito, mora svoju poruku usmjeriti u srce mnoštva, u vjerničke zajednice koje mogu i moraju svojim djelovanjem doseći ostale.

58. Male zajednice. Posljednja je Sinoda dala razumnu pozornost ovim “malim zajednicama”, odnosno “temeljnim zajednicama” jer se danas u Crkvi često o njima govori. Što su one i zašto bi trebale biti posebni korisnici evangelizacije te u isto vrijeme i sami evangelizatori? [...]

[...] U nekim se regijama pojavljuju i razvijaju, gotovo bez iznimke, unutar Crkve, živeći s njom u solidarnosti, hraneći se njezinim naukom i živeći u jedinstvu s njezinim pastirima. U ovakvim slučajevima, one izviru iz potrebe da se crkveni život živi intenzivnije te iz želje i zahtjeva za humanijom dimenzijom koju veće crkvene zajednice teško mogu ponuditi, posebno u velikim suvremenim gradovima u kojima se svi gube u masi i anonimnosti. Poziv je takvih zajednica da jednostavno na svoj način budu, na duhovnoj i vjerskoj razini, nastavak malih socioloških zajednica poput, na primjer, sela i sličnih, u slavljenju, produbljivanju vjere, bratskoj djelotvornoj ljubavi, molitvi, kontaktu s pastirima. Ili

pak njihov cilj može biti okupljanje radi slušanja i meditiranja nad Riječju, radi sakramenata i bratskog zajedništva, onih skupina ljudi koji su povezani zajedničkom dobi, kulturom, bračnim ili društvenim statusom: bračnih parova, mladih, profesionalnih skupina, itd.; ljudi koji su već na neki način ujedinjeni u borbi za pravdu, bratsku pomoć siromašnima, ljudskom napretku. U nekim slučajevima oni okupljaju kršćane ondje gdje nedostatak svećenika onemogućuje normalan život župnih zajednica. Sve ovo vrijedi za zajednice osnovane u Crkvi, posebno osnovane od strane biskupija i župa.

S druge strane, u drugim pak regijama “male zajednice” nastupaju u duhu ogorčenog kritičizma prema Crkvi, koju prebrzo stigmatiziraju kao “institucionalnu” i kojoj se suprotstavljaju kao karizmatske zajednice koje su slobodne od struktura i nadahnute samo Evanđeljem. Njihova su vidljiva obilježja tužiteljski stav i odbijanje vanjskih izraza crkvenosti: njezine hijerarhije i njezinih znakova. Oni se radikalno suprotstavljaju Crkvi. Slijedeći ovaj put njihovo nadahnuće brzo postaje ideološko te se često događa da postanu žrtve neke političke opcije ili trenutne ideje, a zatim i sustava ili čak stranke, čime riskiraju da postanu nečiji instrument. Razlika je već uočljiva: zajednice koje su se svojim duhom suprotstavljanja odsjekle od Crkve, čije su jedinstvo ranile, mogu se nazivati “temeljnim zajednicama”, no to je u takvom slučaju čisto sociološki termin. One ne mogu, osim ako se termin zloupotrijebi, biti nazivane “crkvenim temeljnim zajednicama”, čak ni ako, u isto vrijeme dok iskazuju neprijateljstvo prema hijerarhiji, tvrde da ostaju u jedinstvu s Crkvom. To ime pripada drugim skupinama, onima koje se okupljaju unutar Crkve kako bi se ujedinile u Crkvu te tako Crkvi omogućile rast. Ove će zajednice biti mjesta evangelizacije, na dobro većih zajednica, posebno biskupija. One će biti i nada za univerzalnu Crkvu u mjeri u kojoj:

- će se nadahnjivati na Božjoj Riječi i neće si dopustiti da budu zahvaćene političkim podjelama i modernim ideologijama, koje su spremne iskoristavati njihov ogroman humani potencijal; [...]
- će ostati čvrsto privrženi mjesnoj Crkvi u kojoj su smješteni i univerzalnoj Crkvi, izbjegavajući tako vrlo realnu opasnost da postanu izolirani unutar sebe;
- će održavati iskreno zajedništvo s pastirima koje Gospodin daje svojoj Crkvi i s naučavanjem koje je Kristov Duh povjerio tim pastirima;
- nikad neće sebe smatrati jedinim korisnicima ili posrednicima evangelizacije – ili čak jedinima koji polažu pravo na Evanđelje – nego će, svjesni širine i raznolikosti unutar Crkve, prihvaćati činjenicu da se Crkva utjelovljuje i u drugim oblicima, a ne samo kroz njih;
- će neprestano rasti u misionarskoj svijesti, zanosu, opredjeljenju i žaru;
- će uvijek pokazivati svoju univerzalnost, a nikad sektaštvo. [...]

Pitanja za promišljanje i razgovor u bratstvu:

- 1) Koja je razlika između “sekularizma” i “sekularizacije”?
- 2) Kako razumiješ i objašnjavaš riječ “svjetovni” u imenu našega Franjevačkoga svjetovnog reda?
- 3) Kako “male zajednice” mogu podupirati evangelizaciju?
- 4) Kako bratstva Franjevačkoga svjetovnog reda slične/ne slične tim “malim zajednicama”?

II. DIO: DUHOVNOST I SOCIJALNI NAUK CRKVE

Tema 7 od 9: Sv. Luka Evanđelist

fra Amando Trujillo Cano, TOR

Ove bi godine proslava svetog Luke Evanđelista (18. listopada) mogla za svjetovne franjevce imati posebno značenje budući da je tema Generalnog kapitula koji se ovaj mjesec održava u Brazilu “Evangelizirani da bi

evangelizirali". U pripremi ovog događaja Projekt trajne formacije Međunarodnoga vijeća Franjevačkoga svjetovnog reda ove je godine priredio temu *Evangelizacija* što je povezano i s pozivom na angažman u novoj evangelizaciji koji je blaženi Ivan Pavao II uputio cijeloj Crkvi. No, kako nam sveti Luka može pomoći u proslavi Generalnog kapitula i u odgovaranju na poziv Duha Svetoga da obnovimo svoje poslanje u evangelizaciji svijeta?

Danas postoji mnogo studija koje se bave spisima svetog Luke (napisao je Evandjelje po Luki i Djela apostolska) koje nam mogu pomoći da razumijemo i više cijenimo njegov rad; štoviše, mnoga izdanja Biblije imaju uvode u njegove knjige. Zadovoljimo se zasad time da sagledamo nekoliko aspekata Lukina života i rada koji bi nas mogli

ojačati i ohrabriti u životu prema Evandelju. O životu i osobnosti ovog kršćanskog pisca možemo ponešto doznati čitajući Novi zavjet te djela rane kršćanske tradicije.

Crkvena tradicija (Muratorijski kanon, sv. Irenej, Euzebij, Tertulijan, itd.) Luku redovito prepoznaje u liječniku kojeg Pavao spominje u poslanici Kološanima (Kol 4,14) kao i u jednom od njegovih suradnika koje spominje u Poslanici Filomenu. Luka je Pavlov učenik i pratitelj na njegovim apostolskim putovanjima, počevši od Pavlova drugog misionarskog putovanja. Njegova se aktivna i tiha suradnja s Pavlom vidi u Djelima apostolskim: Dj 16,10-17; 20,5-15; 21,1-18; 27,1; 28,16. U prologu *Protiv Marciona* (Tertulijan: *Adversus Marcionem*), a koji je vjerojatno napisan u IV. stoljeću, ovako se predstavlja Lukin život: *Luka je Sirijac iz Antiohije, Sirijac po narodnosti, liječnik po profesiji. Postao je učenik apostola, a kasnije je slijedio Pavla sve do njegova mučeništva, neprekidno služeći Gospodinu, neoženjen, bez djece, ispunjen Duhom Svetim umro je u dobi od 84 godine u Boeciji* (grčka pokrajina, op.prev.). Uzevši u obzir sve ovo kao i Pavlov komentar za vrijeme teškog putovanja u Rim: *Luka je jedini sa mnom* (2 Tim 4,11), Luka se ističe kao Pavlov vjeran pratitelj u službi te primjer nama kako biti vjeran

Gospodinu i poslanju Crkve surađujući s Apostolom naroda.

Luka nije bio jedan od apostola niti je bio očevidac Isusova života, smrti i uskrsnuća, ali je ipak odlučio istražiti tradiciju njemu dostupnu kako bi te događaje mogao ispričati na organiziran način kao što čitamo u proslavu njegova Evandelja: *Kad već mnogi poduzeše sastaviti izvješće o događajima koji se ispuniše među nama – kako nam to predadoše oni koji od početka bijahu očevici i sluge Riječi – pošto sam sve, od početka, pomno ispitaio, naumih i ja tebi, vrli Teofile, sve po redu napisati da se tako osvjedočiš o pouzdanosti svega u čemu si poučen.* (Lk 1,1-4) U jednom se manjem dijelu Luka predstavlja kao povjesničar, ali najvećim dijelom ipak kao teolog Božjeg plana spasenja za sve ljude, objavljena u Isusu Kristu. On je obrazovan Grk koji je predan prenošenju kršćanske poruke svojim sunarodnjacima grčkim vjernicima koji dolaze iz poganskog svijeta, uvodeći je u tu kulturu na maestralan način. On dobro poznaje grčku verziju Biblije kao i židovski svijet. On je besprijekoran grčki pisac koji zna biti vjeran svojim izvorima, koristeći ih kreativno i vrlo originalno. Treće je Evandjelje najvjerojatnije napisao u grčkom ambijentu između 75. i 85. godine, a Djela apostolska oko 90. godine poslije Krista. Kao nadahnut autor Isusovu proročku službu predstavlja kao dugo putovanje prema Jeruzalemu, a poslanje Crkve kao putovanje prema kraju svijeta i naroda.

Poput svetog Luke, i mi smo primili bogatu crkvenu tradiciju koju moramo proučavati, meditirati i prenositi u život, dijeleći je s drugim generacijama i kulturama. Također smo pozvani da budemo vjerni i kreativni u prenošenju poruke Božjeg plana spasenja za cijelo čovječanstvo na način na koji ćemo moći zaista dotaknuti živote ljudi našega vremena. Spasenje je Božji dar slomljenom svijetu u kojem se povećavaju nejednakosti i podjele, ideologije i terorizam, trgovina ljudima i prisilne migracije, materijalizam i političko ugnjetavanje, nezaposlenost i razni oblici fizičkih, mentalnih i duhovnih bolesti, itd. Kako bi naša evangelizacija bila djelotvorna, naučimo od Luke njegovu posebnu osjetljivost za Božje milosrđe i opraštanje, za siromašne, za odvajanje od materijalnog i potpuno predanje Kristu, za molitvu, za moć i vodstvo Duha Svetoga, za ulogu žena u Kristovu životu i u Crkvi, za radost Božjeg spasenja, itd.

Svjetovni franjevac, koji se obvezuje slijediti Kristov primjer i nauk, dužan je osobno i ustrajno izučavati Evandjelje i Sveto pismo. Bratstvo i njegovi odgovorni neka promiču ljubav prema evanđeoskoj Riječi i neka pomažu braći da je upoznaju i razumiju onako kako je, uz pomoć Duha Svetoga, Crkva naviješta. (Generalne konstitucije FSR-a 9,2)

Služenje u ekonomiji

(Kompendij socijalnog nauka Crkve, br. 563-564)

Ulomak Kompendija koji predstavljamo ovaj mjesec izravno se odnosi na načela socijalnog nauka (usp. poglavlja 3

i 4 Kompendija, br. 105-208) koja smo u ovim temama obrađivali prošle godine od svibnja do prosinca. Ovdje se središnji položaj ljudske osobe ističe kao neizbježan vodič prilikom sudjelovanja laika u suvremenom ekonomskom sektoru koji je vrlo kompleksan. U razdoblju aktualne financijske krize koja pogađa velik broj naše braće, dok primjećujemo kako globalizacija i tehnologija ne uspijevaju donijeti više jednakosti, pravde i mira za sve, važno je razmišljati o načelima ekonomije i socijalnog razvoja. Negativne posljedice u gospodarskim, kulturnim i socijalnim strukturama jasno se očituju i u životima članova naših franjevačkih zajednica te također pogađaju funkcioniranje Reda na svim razinama.

Kompendij poziva gospodarske i političke vođe da ponovno razmisle o gospodarstvu te da gospodarsku učinkovitost usklade s političkim djelovanjem i socijalnom pravdom. Također podsjeća radničke organizacije, poslovne ljude i gospodarstvenike kršćanskog nadahnuća na njihovu posebnu ulogu u oblikovanju ekonomske stvarnosti. Načela socijalnog nauka i ova razmišljanja o ekonomiji potiču nas na zauzetije svjedočenje Kraljevstva Božjeg u vremenitoj stvarnosti. Bez aktivne, snažne i utemeljene građanske zauzetosti država i tržište neće moći odgovoriti na zahtjeve za stvarnim razvojem. Budući da smo mi kršćani pravo svjetlo svijeta i sol zemlje, morali bismo prožimati gospodarske, socijalne i kulturne strukture kvascem Evanđelja; posjedujemo vrijednosti i duhovne izvore za evangelizaciju tih struktura kroz našu raznoliku prisutnost i kompetencije.

563. Suočeni sa složenošću suvremenog ekonomskog okruženja, laici će se u svojem djelovanju voditi načelima socijalnog nauka. Nužno je da ova načela budu poznata i prihvaćena unutar područja ekonomske aktivnosti jer će, bude li ih se ignoriralo, pogotovo načelo središnjeg položaja ljudske osobe, kvaliteta ekonomskih aktivnosti biti ugrožena. [usp. Kongregacija za nauk vjere, Doktrinalna nota o nekim pitanjima vezanim uz sudjelovanje katolika u političkom životu (24. studenoga 2002.), Izdavač: Obiteljski centar Zagreb, 2007., str. 17.]

Kršćani će svoju zauzetost usmjeriti u djelotvorno razumijevanje i propitivanje trenutnih modela gospodarskog i socijalnog razvoja. Svođenje pitanja razvoja na isključivo tehnički problem, dovodi do gubljenja njegova pravog sadržaja koji zapravo podrazumijeva “dostojanstvo pojedinca i naroda.” [Ivan Pavao II, Enciklika *Sollicitudo Rei Socialis*, 41: AAS 80 (1988), 570].

564. *Gospodarstvenici, oni koji rade u ovom području i politički vođe moraju shvatiti nužnost ponovnog promišljanja o ekonomiji*, uzimajući s jedne strane u obzir dramatično siromaštvo milijarda ljudi, a s druge strane činjenicu da “trenutne gospodarske, socijalne i kulturne strukture ne udovoljavaju zahtjevima pravog napretka.” [Ivan Pavao II, Poruka za Svjetski dan mira 2000., 14: AAS 92 (2000), 366]. Legitimni zahtjevi gospodarske učinkovitosti moraju biti bolje usklađeni sa zahtjevima političkog djelovanja i socijalne pravednosti. Konkretno, to znači da solidarnost mora biti integralni dio mreže gospodarske, političke i socijalne međuovisnosti koju trenutni proces globalizacije nastoji učvrstiti. [usp. Ivan Pavao II, Poruka za Svjetski dan mira 2000., 17: AAS 92 (2000), 367-368] U ovom nastojanju oko ponovnog promišljanja koje će biti dobro organizirano i usmjereno k učinkovitom pristupu ekonomskoj stvarnosti dragocjenu ulogu imaju udruge kršćanskog nadahnuća aktivne na gospodarskom polju – radnička udruženja, poslovni ljudi i gospodarstvenici.

Pitanja za promišljanje i razgovor u bratstvu:

- 1) Kako bismo mi mogli oponašati Lukinu strast za upoznavanjem i širenjem Evanđelja u našem svijetu?
- 2) Kako bi vaše bratstvo moglo unositi kvasac Evanđelja u gospodarsko polje na aktivan i učinkovit način?